

De feiten over Nieuw Gemengd Bedrijf

In het landbouwontwikkelingsgebied Witveldweg in Horst aan de Maas (Noord-Limburg) staat het Nieuw Gemengd Bedrijf gepland. Hier zal voor het eerst in Nederland een modern samenwerkingsconcept voor meerdere agrarische activiteiten worden gerealiseerd op basis van principes van het gemengd bedrijf van vroeger. Daardoor wordt het mogelijk om kringlopen te sluiten, dierenwelzijn te verbeteren, transport te reduceren, milieuwinst te behalen, grond efficiënter te gebruiken en economisch een beter rendement te behalen.

Bedrijfsopzet

Nieuw Gemengd Bedrijf bestaat uit:

- Gesloten vleeskuikenbedrijf met plaats voor
 - vleeskuikenouderdieren (74.000)
 - broederij
 - vleeskuikens (1.060.000)
 - slachterij
- Gesloten varkensbedrijf met plaats voor
 - zeugen (2.500) en dekberen (45)
 - biggen (10.000)
 - vleesvarkens (19.208)
 - voerkeuken
- Bio Energiecentrale voor verwerking van mest, slachtafval en andere organische stromen van het vleeskuiken- en varkensbedrijf en van naburige bedrijven tot nuttige grondstoffen (zoals elektriciteit, warmte, mineralenconcentraat, compost en gezuiverd water).

De afstand tussen het varkens- en vleeskuikenbedrijf is hemelsbreed ca. 1 kilometer.

De aantallen dieren zijn zo gekozen, dat de bedrijven zelf in hun jonge dieren kunnen voorzien. Hierdoor hoeven geen levende dieren van buiten de bedrijven te worden aangevoerd. Zo is de meest voorkomende weg van dierziekteverspreiding verdwenen.

Op het vleeskuikenbedrijf zijn de aantallen dieren afgestemd op de eigen slachterij. In deze kleinste geautomatiseerde pluimveeslachterij van Nederland zullen 4.000 kippen per uur worden geslacht. Bij 8 uur slachten per dag zijn dagelijks 32.000 kippen nodig. Om zonder vervoer van levende dieren de eigen slachterij jaarrond van voldoende kippen te voorzien, moeten circa 1 miljoen kippen (in verschillende leeftijden) direct naast de slachterij opgroeien. Dat doen ze in 16 stallen van 64.000 kippen elk, zodat dagelijks een halve stal wordt geslacht. De slachtrijpe dieren worden op de dag van de slacht met behulp van langzaam bewegende vloeren en lopende banden, zonder vangen, naar de slachterij verplaatst. Daar worden ze met CO₂ verdoofd, voordat ze geslacht worden.

Familiebedrijven

Nieuw Gemengd Bedrijf is niet een initiatief van een projectontwikkelaar. Het vleeskuikenbedrijf is het initiatief van 3 broers met 2 van hun zonen. Het varkensbedrijf is het initiatief van 2 neven.

Hoge diergezondheid en geen antibioticagebruik

Bij Nieuw Gemengd Bedrijf zal niet preventief antibiotica worden gebruikt. Alleen zieke dieren zullen curatief (om te genezen) worden behandeld. Om volledig antibioticavrij te kunnen werken is alles in de bedrijven gericht op het voorkómen van ziekten.

VARKENS

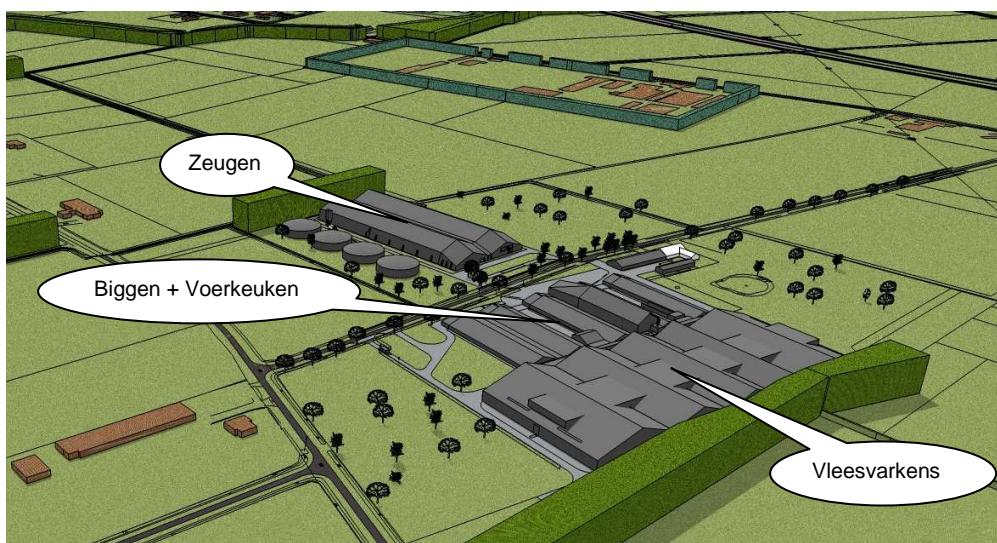
Gebruik van een speciaal managementsysteem om:

- gebruik van antibiotica te voorkomen;
- passende hygiënemaatregelen te treffen;
- uitval van dieren te voorkomen.

Doordat geen aanvoer van levende dieren nodig is, is de belangrijkste route voor ziekte insleep afgesloten. Indien toch nieuwe dieren nodig zijn (bijv. enkele nieuwe dekberen) komen deze eerst in een quarantaineststal.

Het varkensbedrijf wordt opgezet in 3 subbedrijven: zeugen, biggen en vleesvarkens.

- Er komt een fysieke scheiding tussen de 3 subbedrijven.
 - Elk subbedrijf heeft zijn eigen personeel en voorzieningen.
 - Per subbedrijf kleine teams van medewerkers die specialist zijn in hun werk.
- Door dit systeem is er een hogere hygiënestatus, waardoor de ziektedruk afneemt.

VLEESKUIKENS

Doordat van ouderdieren tot en met de slachterij alles in eigen hand is, is alle informatie uit de voorgaande ketendelen bekend. Dit geeft een beter startpunt voor diergezondheid en veterinaire begeleiding en levert vitalere dieren en minder ziekteproblemen op¹.

De kuikens worden geboren in hun eigen leefomgeving (Patiosysteem). Zij kunnen na de geboorte direct beschikken over water en voer en maken daardoor een veel betere start. De antistoffen uit de dooierrest komen daardoor ten goede aan de weerstand en worden niet verbruikt. Dit geeft een betere overdracht van de maternale immuniteit van het moederdier via de dooier naar de kuikens. Dit resulteert in sterkere kuikens met een betere weerstand tegen ziekten en in het overbodig maken van veterinaire ingrepen.

Binnen het vleeskuikenbedrijf wordt gewerkt met een NEN-EN-ISO gecertificeerd managementsysteem. Alle procedures zijn nauwkeurig vastgelegd en worden extern geauditeerd. Zo is er ook een specifiek bedrijfsgezondheidsplan waarin de veterinaire begeleiding van de dieren is vastgelegd. Deze begeleiding wordt gedaan door een gespecialiseerde dierenartsenpraktijk die wekelijks een dag op het bedrijf aanwezig is. Hierbij is extra aandacht voor de integrale ketenbenadering. Managementmaatregelen bij de ouderdieren om te komen tot vitalere vleeskuikens worden bij Nieuw Gemengd Bedrijf wél genomen, omdat het rendement hier ten goede komt aan de eigen vleeskuikens (in de huidige Nederlandse vleeskuikenketen werkt elke schakel voor het eigen rendement). Hierdoor is de kans op ziekteproblemen lager.

Geen risico's volksgezondheid

De GGD Noord-Limburg heeft voorjaar 2012 op verzoek van de Gemeente Horst aan de Maas een risicobeoordeling gemaakt van de komst van Nieuw Gemengd Bedrijf². Doel was om de meest recente onderzoekresultaten van RIVM en andere instellingen aangaande gezondheidsrisico's van veehouderij voor omwonenden te vertalen naar de directe omgeving van Nieuw Gemengd Bedrijf en de omliggende kernen.

Samengevat zijn de conclusies van de GGD:

- De oprichting van Nieuw Gemengd Bedrijf levert een minimaal extra risico op voor de bevolking van de woonkernen ten aanzien van het aspect fijn stof en geur;
- De oprichting van Nieuw Gemengd Bedrijf levert geen risico op voor de bevolking van de woonkernen ten aanzien van de biologische agentia (MRSA, ESBL, etc.).

Beter dierenwelzijn

VARKENS

De stallen worden zo gebouwd, dat de varkens kunnen worden gehouden volgens het Good Farming Star-label. Dit vlees heeft een waardering met één ster volgens het 'Beter Leven'-kenmerk van de Dierenbescherming. Ook voldoen de varkensstallen al aan de 'Varken van Morgen'-eisen. Vlees van deze keurmerken wordt nu al volop verkocht in Nederlandse supermarkten.

Naast de voorwaarden van het Good Farming Star-label neemt Heideveld Varkens nog de volgende maatregelen ter verbetering van het dierenwelzijn:

- Uitgangspunt is dat varkens niet ziek worden. Opzet bedrijf, schaalgrootte is hierop gebaseerd
- Heideveld Varkens wordt een zogenaamd gesloten varkensbedrijf. Transport van varkens vanuit andere bedrijven is hiermee nagenoeg uitgesloten; er is alleen intern transport. Dit geeft verwaarloosbare transportafstanden voor de dieren.
- Bij intern transport blijven de koppels (broertjes en zusjes) bij elkaar.
- Voor de ventilatie van de stallen zal het frisse neuzen-systeem worden gebruikt.
- De dieren krijgen de beschikking over een douche voor hete periodes.
- De tandjes van de biggen worden niet behandeld.
- De beertjes worden niet gecastreerd.
- De varkens hebben speelmateriaal.

VLEESKUIKENS

De vleeskuikens worden gehouden in het met Vencomatic ontwikkelde Patiosysteem (winnaar Koning Willem I-prijs voor duurzaam ondernemerschap in mei 2012). De Patio is een innovatief, diervriendelijk, energiezuinig en milieuvriendelijk vleeskuikenhouderij-systeem. De omstandigheden voor de vleeskuikens zijn door de verkorte keten beter voor het dierenwelzijn³.

Dierenwelzijnsverbeteringen:

- Door eigen slachterij geen transport van levende dieren.
Vangen van vleeskuikens en transport in containers over de openbare weg is overbodig. Tijdens het intern transport van de kuikens naar de slachterij treedt geen stress meer op en de kuikens worden op de transportband met gas verdoofd vóórdat ze de slachterij binnenkomen.
- De kuikens worden niet geboren in de broederij, maar de eieren worden 3 dagen voor het uitkomen in het Patiosysteem gelegd. Na uitkomst uit het ei kunnen de kuikens direct over water en voer beschikken (normaal in de broederij niet).
- In het Patiosysteem is een betere klimaatbeheersing mogelijk wat een beter leefklimaat voor de kuikens oplevert. Door de betere luchtkwaliteit is ook de strooiselkwaliteit beter, waardoor de kans op pootproblemen klein is.

Transportbesparing

- Geen aanvoer van levende varkens en vleeskuikens
- Geen afvoer van levende vleeskuikens
- Vervoer van varkensmest via ondergrondse mestleiding naar Bio Energiecentrale
- Vervoer van pluimveemest via afgesloten transportband naar Bio Energiecentrale

Totale besparing aan transportkilometers ten opzichte van gangbaar: minstens 800.000 km per jaar. Bijna de helft hiervan is diertransport⁴.

Duurzame energie

Nieuw Gemengd Bedrijf gebruikt geen fossiele brandstoffen. Er wordt meer energie geproduceerd dan verbruikt. De extra energie wordt geleverd aan de directe omgeving.

De Bio Energiecentrale heeft een verwerkingscapaciteit van 120.000 ton per jaar (50% mest). De helft van de capaciteit is benodigd voor Nieuw Gemengd Bedrijf, de andere helft is beschikbaar voor verwerking van organische stromen van derden.

Van 120.000 ton input blijft na verwerking over:

- 29.000 ton digestaat (wordt gecomposteerd met 12.000 ton kippenmest en daarna in buitenland afgezet)
- 76.000 m³ afvalwater, dat na zuivering ter plaatse als schoon water wordt geloosd (riool of oppervlaktewater)

De Bio Energiecentrale (ca. 5 MWe) produceert 14 miljoen m³ biogas per jaar. Bij gebruik van wkk's levert dit jaarlijks 35.000 MWh elektriciteit + 60 miljoen MJ hoogwaardige warmte.

Voor de realisatie van de Bio Energiecentrale is in juni 2012 een Green Deal afgesloten met het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Op de daken van het varkensbedrijf komen ruim 9.000 zonnepanelen met een productiecapaciteit van 855.000 kWh per jaar.

Geen kadavers langs de weg

Kadavers worden op het varkensbedrijf in een aparte koelruimte in een grote container bewaard waar ze door Rendac uitgehaald worden. Geen kadavertonnen meer langs de weg.

Lage carbon footprint⁵

Blonk Milieu Advies heeft in 2008 voor de Ministeries van VROM en LNV een studie uitgevoerd naar de klimaatbelasting van vlees, vis, zuivel en plantaardige vleesvervangers. In een aanvullende studie in 2009 heeft Blonk Milieu Advies berekend, dat de carbon footprint van het huidige varkensvlees van de Houbensteyn Groep 30% lager dan gangbaar is. Bij Nieuw Gemengd Bedrijf zal de carbon footprint nog lager dan bij Houbensteyn uitvallen. Met deze carbon footprint is het varkensvlees vergelijkbaar met dat van kippenvlees dat met 3,0 kg CO₂-equivalenten per kg vlees het laagste scoort van alle gangbare vleessoorten. Voor de kippen in Nieuw Gemengd Bedrijf is nog geen berekening gemaakt, maar valt ook een lage carbon footprint te verwachten.

CO₂-emissie per kg varkensvlees in Nederland

	kg CO ₂
Biologische varkens	4,3
Gangbare varkens	3,6
Houbensteyn-varkens	2,9
NGB-varkens	minder dan 2,9

Extra arbeidsplaatsen⁶

Nieuw Gemengd Bedrijf zal binnen de gemeente Horst aan de Maas circa 64 fte extra werkgelegenheid creëren, grotendeels op mbo-niveau. Naast het positieve effect op de directe werkgelegenheid zal ook de lokale economie worden gestimuleerd. De totale omzet uit Nieuw Gemengd Bedrijf is jaarlijks naar schatting € 30 miljoen. Verder zal ook indirect werkgelegenheid worden gecreëerd, denk aan mengvoerindustrie, onderhoudswerkzaamheden en andere dienstverlening. Dit effect is nog niet te kwantificeren.

Toename werkgelegenheid Gemeente Horst aan de Maas door Nieuw Gemengd Bedrijf

Bedrijf	Huidig # fte	Nieuw # fte (verwacht)	Extra # fte Horst aan de Maas
Vleeskuikens (incl. slachterij)	8	48	48
Varkens	2	13	11
Bio Energiecentrale	0	5	5
TOTAAL	10	66	64

Minder soja in veevoer

De dieren worden zo veel mogelijk gevoerd met grondstoffen uit de regio. Het aandeel (duurzaam geteelde) soja in het varkensvoer zal ca. 5% zijn (gangbaar in NL is 10-15%), in het kippenvoer ca. 15% (gangbaar in NL is 25-30%). In de toekomst zal het soja-aandeel bij Nieuw Gemengd Bedrijf naar 0 teruggebracht worden.

Milieu

De dieren worden bij Nieuw Gemengd Bedrijf gehuisvest in emissie-arme stallen. De uitkomende lucht uit de stallen, de slachterij en de Bio Energiecentrale wordt aanvullend nog met de beste chemische en/of biologische luchtwassers gereinigd. Uit een onafhankelijk uitgevoerde duurzaamheidsscan⁷ blijkt een substantiële duurzaamheidswinst:

- Nieuw Gemengd Bedrijf presteert qua milieueffecten duidelijk beter dan gemiddelde intensieve veehouderijen. Zo wordt er 60 tot 80% minder energie gebruikt, de emissie van broeikasgassen is 30 tot 40% lager per dier dan bij gangbare bedrijven en door het gebruik van luchtwassers voldoet NGB met 70% ammoniakreductie al bijna aan de beleidsdoelstelling van 75 à 85% reductie in 2030. Plaatselijk (in het LOG) is er vanwege de concentratie op een gezamenlijke locatie wel een toename van ammoniak-, geur- en fijnstofemissies.
- De uitstoot van ammoniak, stank en fijnstof van het nieuwe varkensbedrijf zal lager zijn dan van het huidige varkensbedrijf ter plaatse.
- Vergiste mest heeft een lagere geuremissie wat gunstig is voor verschillende bedrijfsproces-onderdelen (vooropslag, opslag, overslag en transport). In de stallen is een afname van geur doordat de mest snel wordt afgevoerd en er derhalve alleen sprake is van verse mest.

Sluiten vleeskuikenbedrijven in Noord-Brabant

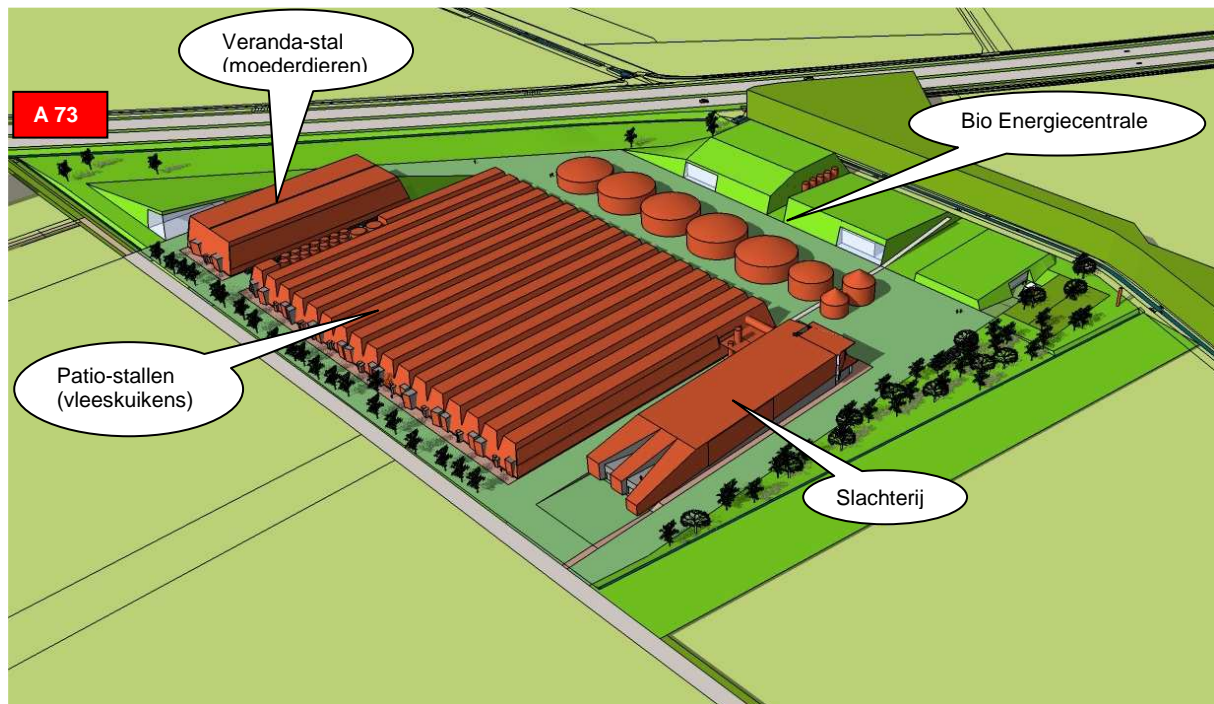
Om aan Nieuw Gemengd Bedrijf te kunnen deelnemen heeft de familie Kuijpers eind 2014 haar vier bedrijven in de provincie Noord-Brabant gesloten. Hierover zijn harde afspraken met de provincie gemaakt. Op deze vier bedrijven samen werden in totaal ruim 500.000 vleeskuikens gehouden. Drie van deze bedrijven lagen dichtbij een natuurgebied en worden gesloopt. Het vierde bedrijf zal door de provincie als hervestigingslocatie voor een andere veehouder worden gebruikt. De ammoniakemissie van de verlaten bedrijven bedroeg 42.665 kg NH₃/jaar.

Efficiënt ruimtegebruik

Bij een traditionele bedrijfsopzet van deze omvang zou minstens 3 keer zo veel ruimte nodig zijn.

Aandacht voor architectuur en landschappelijke inpassing

Nieuw Gemengd Bedrijf besteedt veel aandacht aan uiterlijk en landschappelijke inbedding. De gebouwen zijn ontworpen door een stedelijk architecte (Trzin, Amsterdam). De architectuur is afgestemd op het landschap, bijv. qua kleurkeuze (terracotta en antracietgrijs). De omliggende beplanting wordt zodanig dat omwonenden minimale last ondervinden.

Voor meer informatie zie: www.nieuwgemengdbedrijf.nl

Contact: Knowhouse, tel. 077 3981221

Bronnen

¹ WUR-rapport Lourens, A. en A. Steentjes, 2008, Zoötechnische en veterinaire factoren op vermeerderingsniveau: effecten op uitval bij vleeskuikens. Report 194; Animal Sciences Group

² Meijerink M., P. Jacobs, Gezondheidkundige risicobeoordeling Nieuw Gemengd Bedrijf (NGB) te Horst, GGD Limburg-Noord, april 2012

³ Lourens, A., Transport van vleeskuikens: Welzijnsvoordelen van de Korte Vleeskuikenketen. Rapport 330; WUR-Animal Sciences Group, maart 2010

⁴ Van Horne P.L.M. en I. Vermeij, Notitie besparing transportkosten Kuijpers Kip, in: Analyse van de bedrijfseconomische haalbaarheid van Kuijpers Kip, WUR-rapport, mei 2004

⁵ Kool A., Carbonfootprint Houbensteyn varkensvlees, Blonk Milieu Advies, oktober 2009

⁶ Laumen P.J.M., J.B.J.P. Lemmen, Haalbaarheidsonderzoek Nieuw Gemengd Bedrijf, Claassen, Moolenbeek & Partners, november 2010

⁷ Kool A., I. Eijck, H. Blonk, Nieuw Gemengd Bedrijf, Duurzaam en innovatief? Blonk Milieu Advies, Gouda, Mei 2008